

2010

STIFTELSEN SELMA LAGERLÖFS LITTERATURPRIS 2010

TILDELAS

Jan Lööf

*»Med sin magiska realism av ord och bild
skapar Jan Lööf världar där alla åldrar och känslor får plats.
Fantasins jättebin surrar i hans fall med en alldeles originell
och egenartat trösterik ton.«*

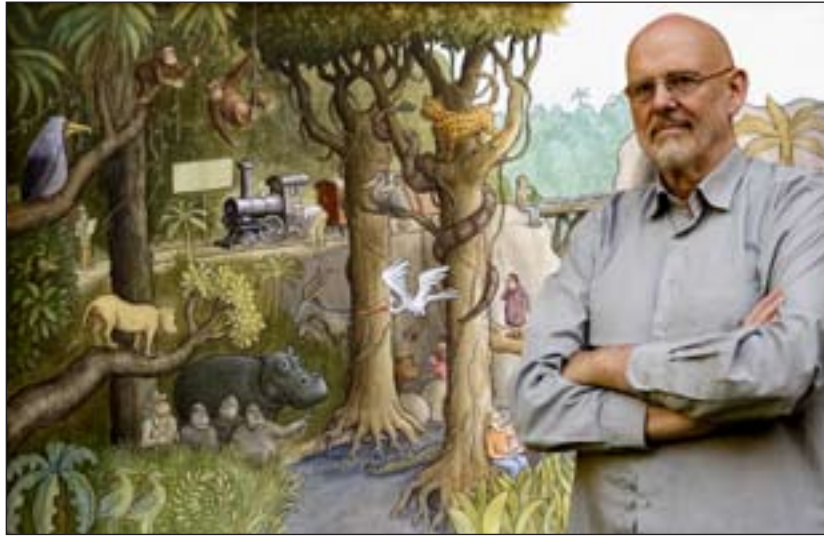

Foto: Krister Broberg

Jan Löf

FÖDD 1940. Jazzmusiker, bilderboksskapare, serietecknare, illustratör, författare, översättare, skådespelare, bosatt på en ö i Grekland. Sedan bilderboksdebuten 1966 trogen förlaget Carlsen/if (nu Bonnier/Carlsen) och kulturförklarad skapare av en rad odödliga figurer i olika medier – seriefigurerna *Bellman, Felix och Ville*, bilderboksfigurerna *Pelle, Skrot-Nisse, Örni och Matilda*, TV-figuren *Bertil Enstöring och Ture Björkman* – och känd som *Janos*, en av de bakande bröderna i Håkan Alexanderssons och Carl Johan de Geers TV-serie *Tårtan* (1972).

JAN LÖF ODLAR MÅHÄNDA EN utpräglad manlig värld, men när han anger sina förebilder och idoler är de med ett undantag kvinnor. Till hans stora berättare hör H. C. Andersen, Selma Lagerlöf och Astrid Lindgren, i bildhänseende är de omedelbara förebilderna Elsa Beskow, Tove Jansson och Ingrid Vang Nyman. Av dessa står han närmast Vang Nyman och hennes tydliga och lite grova tecknarstil, där tingens funktion och tyngd hela tiden redovisas: så här ser en stol ut, en skåplucka, en rördragning. Hos dessa båda tecknare är allting rumsligt, funktionellt, fysiskt påtagligt, linjerent och närmast naivt uppriktigt; det lätta fågelperspektivet ger betraktaren full överblick, utan svårtolkade överskärningar, perspektiviska förkortningar eller skuggor. Denna estetik har Löf vidareutvecklat i sina många detaljrika stadsbilder, som i de flesta fall knyter an till barndomens Trollhättan. Förutom rader av skrotupplag och fruktaffärer fanns här spektakulära tekniska sevärdheter – slussar och vattenfall, ångturbiner och lufthammare – och fantasieggande och storslagna industrier som försåg

världen utanför med lokomobiler och lokomotiv, turbiner, flygplan, bilar – och Trollhätteglass! Här handlar det om att Lööf hänger sig åt magisk realism i sin bokstavligaste och sinnligaste mening!

I DENNA VÄRLD, då och då integrerad med kvarteren runt Hornsgataspuckeln–Blecktornsgränd–Mariatorget i Stockholm, och numera även tekniskt uppgraderad till iMac-datorer och mobiltelefoner, utspelar sig Jan Lööfs olika äventyr och skrönor. Här är tillvaron fylld av en annan, mer klassisk magisk realism: allt kan hända i en värld av trollkarlar, sjörövare, bovar, agenter och eremiter på flygande öar, fyrskepp och planeter, i rymdfarkoster och otaliga självbyggen. Riktigt hur övergångarna ser ut eller hur världarna förhåller sig tids- och platsmässigt till varandra blir inte alltid helt klart. Men de ofta sanslöst händelserika historierna löser alltid upp sig i lekfullt lyckosamma slutscener.

BLYERTSEN OCH AKVARELLEN, den tydliga linjen och den transparenta färgen som låter ana papperet, är alltid grunden i bilderna, även sedan han börjat använda datorn som redskap. Hans första tre bilderböcker är svartvita, känsligt tecknade i tusch med tidstypisk enstaka dekorfärg. Den kanske mest bärkraftiga, *Morfar är sjörövare* (1966) omarbetades 1973 – i den numera välkända tecknarstilen och lite dämpade färg-hållningen – och är numera en klassiker tillsammans med *Sagan om det röda äpplet* (1974) och *Skrot-Nisse* (1976). Vid sidan av dessa storbilderböcker bidrog

Jan Lööf med fyra titlar till förlagets Pixi-böcker, samtliga numera uppdragna till större format och i ett fall utvidgad till en egen svit, Pelle-böckerna. I de senaste av dessa, *Pelle och Frasse* (2009), sammanför Lööf sin huvudperson från *Pelles ficklampa* (1978) med huvudpersonerna i TV-serien *Tärtan* (1972). I *Pelle på planetfärd* (2010) knyter han samman Pelle med figurerna i TV-serien *Skrot-Nisse och hans vänner* (1979-83). Denna interna, metalitterära lek mellan personer ur de olika världarna hör till de lyckosamt skruvade dragen i Jan Lööfs berättande: det visar sig alltmer handla om en sammanhängande värld. Och att påstå att många historier är bemängda av referenser till klassisk populärfiktion, film och internationella serier är närmast ett understatement. Inte minst infallen att förse de många myllerbilderna från olika vardagliga gatuhörn (i t. ex. *Pelle och Frasse*), nöjesfält och jazzklubbar (i *Ta fast Fabian!*) med historiska gestalter och nutida kändisar ger en extra poäng åt den äldre läsaren: Vem är det som dansar i röd klänning på dansbandsplaneten (i *Pelle på planetfärd*) om inte Gudrun Schyman?

ÄNDÅ ÄR DET JAZZEN, som är den verkliga grundkomponenten i Janne Lööfs universum – och precis som när det gäller musicerandet får tecknandet inte bli för fint och utstuderat. Själv säger han sig alltid ha sett sig som en jazzmusiker som försörjer sig på bilderböcker.

Ulla Rhedin, bilderboksforskare

STIFTELSEN SELMA LAGERLÖFS LITTERATURPRIS

En presentation

Selma Lagerlöfs Litteraturpris delas ut av en stiftelse med samma namn. Den har sitt säte i Sunne och bildades 1983 av Sunne kommun, dåvarande Hotell Selma Lagerlöf och Fryksdalens Sparbank. Huvudsponsor är Rottneros AB. Övriga sponsorer är Länsförsäkringar Värmland och lokala företag i Sunne. Region Värmland lämnar bidrag till marknadsföring och programverksamhet.

Stiftelsen kom till för att vidga informationen om Fryksdalen och lyfta fram de kulturella traditioner och miljöer i sunnebygden, som spelat så stor roll bland annat i Selma Lagerlöfs och sedermera Göran Tunströms författarskap. Stiftelsen leds av en styrelse. Ordförande är Ulla Norrman, Getjärn, Sunne.

Om uppdraget står det så här i stiftelsens stadgar:

Stiftelsen avser att främja författarskap i Selma Lagerlöfs anda genom att dela ut ett litteraturpris till författare för ett eller flera verk på svenska språket; rikssvenska och finlandssvenska författare är således jämställda. I anslutning till prisutdelningen genomförs Kulturveckan i Sunne som anordnas av stiftelsen. En prisnämnd, som utses av stiftelsens styrelse, beslutar om pristagare.

Om regler för utdelande av priset sägs följande:

Selma Lagerlöfs Litteraturpris är avsett som belöning för framstående författare i Selma Lagerlöfs

anda. Detta kriterium får ges vidsträckt innebörd. Visserligen bör priset i första hand tillfalla en prosaförfattare och epiker vars verk är förankrat i svensk eller annan nordisk miljö och litterär tradition, men uppmärksamhet bör också ägnas åt författare av barn- och ungdomslitteratur. Facklitterära författare med verk av betydande litterär kvalitet bör därjämte komma i fråga. Priset kan ges för ett särskilt verk, men bör främst vara en belöning för ett samlat författarskap. Den av styrelsen fastställda prissumman får inte delas.

Prisnämnden består av ledamöter utsedda dels av stiftelsen, dels av Mårbackastiftelsen, Selma Lagerlöf-sällskapet och Kungl. biblioteket.

Prisnämnden består av följande personer:

Lars Andersson, författare, ordförande
Sigrid Combüchen, författare
Gunilla Kindstrand, kulturjournalist
Sofia Wijkmark, fil.dr i litteraturvetenskap
Susanne Nyman, litteraturvetare
Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap

Birgitta Trotzig mottog det första priset 1984. Lars Gustafsson fick det 2009.

Lördagen den 14 augusti 2010 delas Selma Lagerlöfs Litteraturpris ut för tjugosjunde gången i samband med Kulturveckan i Sunne. Prissumman är 100 000 kronor.

STIFTELSEN SELMA LAGERLÖFS LITTERATURPRIS

Tidigare pristagare

2009	Lars Gustafsson	1996	Rolf Edberg
2008	John Ajvide Lindqvist	1995	Ulla Isaksson
2007	Barbro Lindgren	1994	Stig Claesson
2006	Lars Jakobson	1993	Georg Henrik von Wright
2005	Birgitta Stenberg	1992	Tove Jansson
2004	Sigrid Combüchen	1991	Lars Gyllensten
2003	P C Jersild	1990	Lars Andersson
2002	Peter Englund	1989	Kerstin Ekman
2001	Agneta Pleijel	1988	Lars Ahlin
2000	Torgny Lindgren	1987	Göran Tunström
1999	Kristina Lugn	1986	Astrid Lindgren
1998	Göran Palm	1985	Sara Lidman
1997	Per Olov Enquist	1984	Birgitta Trotzig

8–15 augusti 2010

SELMA LAGERLÖFS LITTERATURPRIS 2010

– några hålltider

Fredag 13 augusti

19.00 Litterär afton med årets pristagare

Quality Hotel Selma Lagerlöf

Lördag 14 augusti

15.00 Utdelande av Selma Lagerlöfs Litteraturpris 2010

– det tjugosjunde i ordningen

Quality Hotel Selma Lagerlöf

Högtidstal, musik och underhållning

Landshövding Eva Eriksson överlämnar priset

Söndag 15 augusti

11.00 Högtidsgudstjänst i folkton

Östra Ämterviks kyrka

Folkmusikgruppen Sunnlåt

Kransnedläggning vid Selma Lagerlöfs grav

Kyrkkaffe

18.00 Kavaljererna på Mårbacka

Mårbackaloftet

Teater, musik och allsång

Mårbackas kafé är öppet till 18.00

Kulturveckan avslutas

STIFTELSEN SELMA LAGERLÖFS LITTERATURPRIS

Box 301 686 26 Sunne

Ordförande Ulla Norrman +46 (0)703 65 30 78

ulla.norrman@kulturveckanisunne.se

www.kulturveckanisunne.se

Stiftare

SUNNE KOMMUN

Fryksdalens
Sparbank

SELMA LAGERLÖF, SUNNE
BY CHOICE HOTELS

Huvudsponsor

Sponsorer

Sextio företag i
Sunne kommun

Med stöd från

